

หลักที่ 6 ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง

ลักษณะศิลา เป็นหลักสูง 1 เมตร กว้าง 30 เซนติเมตร กว้าง 27-33 เซนติเมตร จารึก 4 ด้าน ด้านที่ 1 และด้านที่ 3 มีความยาวด้านละ 28 บรรทัด ส่วนด้านที่ 2 และด้านที่ 4 ชำรุดเสียหายหมด จารึกด้วยตัวอักษรขอม เป็นภาษามกธ

พระยารามราชภักดี (ใหญ่ ครลัมพ์) ขุดพบที่วัดป่ามะม่วง เมืองสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 2451

ผู้จารึก ดังได้ทราบแล้วจากจารึกหลักที่ 4 ตอนท้าย ว่าผู้จารึกศิลาจารึกวัดป่ามะม่วงหลักที่ 6 คือ พระมหาสามีสังฆราช จากลังกา ทรงสรรเสริญพระมหากษัตริย์ราชที่ 1 ที่เสด็จออกผนวช ในปี พ.ศ. 1905

ผู้แปล พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาลลักษมณ) เปรียญ เป็นผู้แปลจากภาษามกธ เป็นภาษาไทย

เนื้อความ

ด้านที่ 1 กล่าวสดุดีพระเกียรติของพระเจ้าลิไท ที่ได้เสด็จออกผนวช เมื่อปีฉลู พ.ศ. 1905 วันพุธ เดือน 12 แรม 8 ค่ำ เริ่มต้นด้วยการกล่าวเปรียบเทียบพระเจ้าลิไท กับพระโพธิสัตว์ ดังคำแปลจารึกว่าดังนี้

“พระองค์ประกอบไปด้วยทานบารมี คล้ายกับพระเวสสันดร ด้วยปัญญาบารมีคล้ายกับ (พระนามชำรุด) และด้วยศีลบารมี คล้ายกับพระสีลวราช เป็นที่นักปราชญ์ทั้งหลายควรจะไปสรรเสริญ พระองค์ฉลาดในโหราศาสตร์ มีคัมภีร์พยากรณ์เป็นต้น ทรงชำนาญในสภาวะแห่งพระไตรปิฎก มีพระนามว่า ลีเทยย์ ได้ประพฤติประโยชน์แก่อุศลแก่พระศาสนาและโลกทั้งปวง”

ต่อมากล่าวถึงสาเหตุของการออกผนวชว่า ทรงเบื่อหน่ายในราชสมบัติ เมื่อทรงเปลี่ยนเครื่องทรงกษัตริย์แล้ว ทรงผ้ากาสาวพัสตร์ ขณะนั้นเกิดปาฏิหาริย์แผ่นดินไหว ดังคำแปลจารึกกล่าวไว้ว่า

“ในขณะนั้นพระธรณีเจ้าก็บันดาลกัมปนาทหวาดไหว มีอาภรณ์จะดำรงพระคุณอันหนักของพระองค์ไว้ได้ในกาลนั้น ก็มีสำคัญประหนึ่งว่าแสงพระปาฏิหาริย์ มีประการอเนกแท้จริงการเป็นดังนั้น ก็เป็นธรรมเนียมของพระโพธิสัตว์เจ้าทั้งหลาย”

เมื่อพระเจ้าลิไท ทรงพระผนวชแล้ว ทรงสำนักอยู่ ณ วัดป่ามะม่วง
(ด้านที่ 2 ชำรุดเสียหมด)

ด้านที่ 3 กล่าวสรรเสริญพระคุณและพระปรีชาของพระเจ้าลิไท ดังคำแปลจารึก
ว่าดังนี้

“พระองค์ทรงพระคุณประสิทธิ และถึงพร้อม พระปฤชา คือ ชารณปัญญา เขาวน-
ปัญญา คัมภีรปัญญา ดิกขปัญญา หาสปัญญา พระองค์.....แห่งพระทศโพธิสัตว์ อันเพียบพูน
พระบารมี มีพระเมตไตรยเป็นอาทิ”

คำอธิบาย

ชารณปัญญา	=	ปัญญาเป็นเครื่องทรงไว้ หรือจำ
เขาวนปัญญา	=	ปัญญาเป็นไหวพริบ
คัมภีรปัญญา	=	ปัญญาที่ลึกซึ้ง
ดิกขปัญญา	=	ปัญญาที่เฉียบแหลม
หาสปัญญา	=	ปัญญาให้เกิดความรื่นเริง หรือทำให้ผู้อื่นขบขัน

ตอนสุดท้ายของด้านที่ 3 กล่าวถึงความเศร้าพระทัยอย่างใหญ่หลวงต่อความเสื่อมของ
พุทธศาสนา และได้กล่าวเปรียบเทียบไว้อย่างชัดเจน ดังคำแปลจารึกว่าดังนี้

“พระองค์ได้ทรงสดับคำนักปราชญ์แสดงถึงความอดกลั้นทั้งปวงต่อความเสื่อมแห่ง
ศาสนาของพระมุนีเจ้า.....ผู้ทรงพระบวรบาทยุคลอันเทวดา มนุษย์ อสุรกาย พรหม ครุฑ
พระยานาค บุษบา (นอบน้อม) แล้วทุกวัน มีน้ำพระทัยร้อนรุ่มอยู่ด้วยเพลิง คือ ความโศก เช่น
เท่าดังภูเขาไฟ ได้ทรงเศร้าพระทัยราวกับพระเจ้าจักรพรรดิราชผู้มีจักรแก้วอันพินาศเสีย
ไปแล้ว”